वामदेवो गौतमः। दधिक्राः, ५ सूर्यः। जगती, १ त्रिष्टुप्

दधिक्राव्ण इदु नु चर्किराम विश्वा इन्मामुषसः सूदयन्तु।
अपामग्नेरुषसः सूर्यस्य बृहस्पतेराङ्गिरसस्य जिष्णोः॥ ४.०४०.०१

दधिक्राव्णः- अश्वदेवस्य प्राणस्य ध्यानम्। नु- क्षिप्रम्। चर्किराम- कुर्मः। माम्। विश्वाः- सर्वाः। उषसः- विद्याः। सूदयन्तु- प्रेरयन्तु। अपाम्- जीवोदकानाम्। अग्नेः- पावकस्य सत्क्रतोः। सूर्यस्य- सवितुरात्मनः। अङ्गिरसस्य- अङ्गनशीलायाः। बृहस्पतेः- मेधाधिदेवतायाः। जिष्णोः- इन्द्रस्य। ध्यानं कुर्मः॥१॥

सत्वा भरिषो गविषो दुवन्यसच्छ्रवस्यादिष उषसस्तुरण्यसत्।
सत्यो द्रवो द्रवरः पतंगरो दधिक्रावेषमूर्जं स्वर्जनत्॥ ४.०४०.०२

सत्वा- गन्ता। भरिषः- भरणकुशलः। गविषः- चिद्रश्मीनां प्रेरकः। दुवन्यसत्- परिचरणकामानामुपासकानां हृदये स्थितः। श्रवस्यात्- श्रुतिमिच्छेत्। इषः- एषणीयः। उषसः- सुप्रभाते ज्ञानोदये। तुरण्यसत्- वेगेन स्थितः। सत्यः। द्रवः- सरन्। द्रवरः- वेगवान्। पतङ्गरः- पतङ्गः। दधिक्रावा- अश्वदेवः। इषम्- सदेषणम्। ऊर्जं- शक्तिम्। स्वः- ज्योतिः। जनत्- उत्पादयति॥२॥

उत स्मास्य द्रवतस्तुरण्यतः पर्णं न वेरनु वाति प्रगर्धिनः।
श्येनस्येव ध्रजतो अङ्कसं परि दधिक्राव्णः सहोर्जा तरित्रतः॥ ४.०४०.०३

उत- अपि च। अस्य- एतस्य। द्रवतः- सरतः। तुरण्यतः- वेगवतः। प्रगर्धिनः- अभिकाङ्क्षतोऽश्वस्य गतिम्। वेः- पक्षिणः। पर्णं- पक्षम्। न- इव। अनु वाति- जनोऽनुगच्छति। ध्रजतः- सरतः। श्येनस्येव। अङ्कसम्- पादाधारम्। परि- परितः। तरित्रतः- तारकस्य।

दधिक्राव्णः- अश्वदेवस्य । ऊर्जा- शक्त्या सह । सर्वो गच्छतीति शेषः ॥३॥

उत स्य वाजी क्षिपणिं तुरण्यति ग्रीवायां बद्धो अपिकक्ष आसनि।
क्रतुं दधिक्रा अनु संतवीत्वत्पथामङ्कांस्यन्वापनीफणत्॥ ४.०४०.०४

उत- अपि च । स्यः- सः । वाजी- अश्वः । ग्रीवायाम्- कण्ठे । अपिकक्षे- कक्षप्रदेशे । आसने- आस्ये । बद्धः । क्षिपणिम्- क्षेपणम् । अनु- अनुसृत्य । तुरण्यति- त्वरयति । दधिक्राः- अश्वदेवः । क्रतुम्- प्रज्ञाम् । अनु- अनुसृत्य । सन्तवीत्वत्- बली सन् । पथाम्- मार्गाणाम् । अङ्कांसि- कुटिलानि । आपनीफणत्- सर्वतो भृशं गच्छति ॥४॥

हंसः शुचिषद्वसुरन्तरिक्षसद्धोता वेदिषदतिथिर्दुरोणसत्।
नृषद्वरसदृतसद्व्योमसदब्जा गोजा ऋतजा अद्रिजा ऋतं बृहत्॥ ४.०४०.०५

हंसः- पतनशीलः । शुचिषत्- शुद्धहृदयस्थः । वसुः- चित्तवृत्तिस्तम्भकारकः । वसु स्तम्भे । अन्तरिक्षसत्- द्यावापृथिव्योरन्तरालस्थः । अन्नमनसोरन्तरालाख्यप्राणमयकोशस्थः । होता- देवाह्वाता । वेदिषत्- ऋताख्यसदनस्थः । अतिथिः- यजमानं प्रत्यभ्यागतः । दुरोणसत्- यजमानसदनस्थः । नृषत्- नृणां चित्तस्थः । वरसत्- वरणीये स्थितः । ऋतसत्- प्रकृतिनियतिस्थः । व्योमसत्- आकाशस्थः । अब्जाः- जीवोदकजः । गोजाः- रश्मिजः । ऋतजाः- प्रकृतिनियतिजः । अद्रिजाः- स्थैर्यजः । ऋतम्- प्रकृतिनियतिभूतसत्यस्वरूपः । बृहत्- महान् ॥५॥